

STORTINGET

Innst. 413 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:263 S (2020–2021)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson, Eirik Faret Sakariassen og Petter Eide om en mer praktisk og variert skoledag

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utvide det totale timetallet slik at elevene får en time mer i kunst og håndverk per uke i 1. til 4. trinn, for å gi elevene mulighet til å utvikle praktiske ferdigheter og bruke ulike redskaper.
2. Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som en obligatorisk del av den femårige grunnskolelærerutdanningen.
3. Stortinget ber regjeringen innføre nasjonal forskrift for å sikre at alle grunnskoler har sløydsal, musikkrom, naturfagrom, skolekjøkken, gymsal og egnede rom for kunst og håndverk samt tilstrekkelige arealer til å drive praktisk og variert undervisning.
4. Stortinget ber regjeringen innføre en rentekompensasjonsordning som skal stimulere kommunene og fylkeskommunene til å rehabilitere og investere i sløydsaler, gymsaler, rom for kunst og håndverk, skolekjøkken, musikkrom og svømmehaller.
5. Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som et videreutdanningstilbud.
6. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med utdanningssektoren vurdere formaliserte samarbeid mellom ungdomsskoler og studenter som skal bli yrkesfaglærere.
7. Stortinget ber regjeringen sikre nok penger til delingstimer i de praktiske og estetiske fagene slik at læreren har forutsetninger for å kunne følge opp hver enkelt elev.
8. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sørge for nok penger til kartlegging av kompetanse, rom, utstyr og organisering av de praktiske og estetiske fagene i grunnskolen.
9. Stortinget ber regjeringen sikre bedre tilrettelegging for kombinerte lærerstillinger mellom grunnskole, kulturskole og videregående skole.
10. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et pilotprosjekt med formalisert samarbeid mellom ansatte i grunnskolen og videregående skole for å styrke den yrkesfaglige tilnærmingen i fagene i grunnskolen. Prosjektet skal se på om dette kan bidra til å gjøre undervisningen mer praktisk og variert. Stortinget ber regjeringen innføre ordninger for belønning av kommuner og fylkeskommuner som deltar, og i tillegg gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet.
11. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at GLU-utdanningen inkluderer undervisning i praktiske og estetiske fag. Lærerne må gis kompetanse til å ta i bruk praktiske og estetiske læringsprosesser.
12. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at lærere som skal undervise i valgfaget arbeidslivsfag, må ha kompetanse og egen erfaring med yrkesfaglige prosesser og yrkesdidaktiske erfaringer.
13. Stortinget ber regjeringen fremme en plan for hvor-

dan faget utdanningsvalg kan gjøres mer engasjerende og meningsfullt for flere elever.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Marianne Synnes Emblem, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Fremskrittspartiet, lederen Roy Steffensen og Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Solveig Schytz, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til at kunnskaps- og integreringsministeren har uttalt seg om forslaget i brev av 21. april 2021. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at det har kommet flere forslag denne våren som omhandler tema som arbeidslivserfaring, praktiske fag, økt rekruttering til yrkesfag, yrkesfagløft og verdiskaping, se Dokument 8:191 S (2020–2021) om arbeidslivsfag, jf. Innst. 412 S (2020–2021), og Dokument 8:282 S (2020–2021) om yrkesfagløft, jf. Innst. 414 S (2020–2021).

Komiteen vil i likhet med forslagsstillerne vise til at de nye læreplanene fra høsten 2020 skal legge til rette for at fagene skal bli mer praktiske og utforskende, og at det skal bli mere læring gjennom lek for de yngste barna.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke viktigheten av en skolehverdag som gir rom for mestring og læring gjennom bedre kvalitet på de praktiske og estetiske fagene som musikk, kunst- og håndverk, mat og helse og kroppsøving. Flere skoler mangler lærere med riktig kompetanse, som er et uttrykk for at fagene har for lav status i fellesskolen. Flertallet vil framheve at valgfag som arbeidslivsfag på ungdomstrinnet må gjøres mere interessant og relevant for videre yrkesfaglig utdanning. Samtidig er innredning av klasserommene og gode undervisningslokaler for gym, skolekjøkken, musikk, svømming, sløyd,forming og håndverksfag en stor mangel for å kunne gi god og relevant undervisning, som kan engasjere elever på en bedre måte.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at fagforny-

elsen og nye læreplaner skal bidra til en mer praktisk og utforskende undervisning i fagene, og at elevene skal få kunnskaper, ferdigheter og erfaring med innhold og arbeidsformer som avspeiler videregående opplærings mange retninger og muligheter. Disse medlemmer vil også vise til at regjeringen har vedtatt strategien «Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning», som både løfter frem de praktiske og estetiske fagene og fagområdenes muligheter og egenverdi og understreker videre betydningen av de estetiske fagernes læringsprosesser og praktiske arbeidsformer i alle fag. Det vises også til stortingsmeldingen «Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge», hvor bedre utnyttelse av kompetansen til kulturskolen i barnehage, skole og SFO er et sentralt tema.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev til komiteen og er enige i statsrådets begrunnelser og redegjørelser for hvorfor det ikke er aktuelt å stemme for forslagene som er fremmet. Disse medlemmer vil ikke gå inn i videre begrunnelser for hvert enkelt av de tretten forslagene som er fremmet, men vil peke på at de fleste forslagene i dette representantforslaget enten allerede er gjennomført, er en del av pågående prosesser, avventer evalueringer eller er budsjettspørsmål som må tas i ordinær budsjettbehandling. Disse medlemmer er også overrasket over at flere av forslagene innebærer en stor grad av detaljstyring, både når det gjelder utforming av lærerutdanninger, læreres profesjonelle handlingsrom, styringsparametere og også kommunenes lokale handlefrihet.

Disse medlemmer vil som et eksempel trekke frem at norsk lærerutdanning er regulert i overordnede rammeplaner, som blant annet innebærer at alle kandidater skal kunne bruke varierte undervisningsmetoder, og universiteter og høyskoler utarbeider i fellesskap nasjonale retningslinjer, som blant annet angir innholdet i fagene i utdanningen. Lærernes profesjonelle ansvar for å velge undervisningsmetoder tilsier også at lærerutdanningene ikke kan gi detaljerte føringer for hvordan en lærer skal undervise.

Disse medlemmer vil videre peke på at de praktiske og estetiske fagene musikk, kunst og håndverk, mat og helse og kroppsøving i grunnskolen allerede samlet utgjør ca. en fjerdedel av grunnskolens timetall, og at en økning av timetallet som foreslått har store budsjettmessige konsekvenser. Flere av de andre forslagene er også budsjettspørsmål som må tas i ordinær budsjettbehandling, som for eksempel spørsmålet om å innføre en rentekompensasjonsordning.

Disse medlemmer vil også vise til at opplæringsloven krever at alle skoler skal ha hensiktsmessige skoleanlegg og nødvendig utstyr, inventar og læremidler. Det er et sentralt prinsipp i styringen av kommuner at staten skal være tilbakeholden med detaljregulering.

I stedet for å vedta lover eller forskrifter med detaljerte krav om bestemte rom eller saler, bør reguleringen innrettes mot å nå sentrale mål i grunnopplæringen.

Disse medlemmer vil avslutningsvis bemerke at vi er veldig glade for at denne regjeringen har satset kraftig på videreutdanning for lærere, og at 40 000 lærere har fått tilbud om dette siden 2014. På hvilke fagområder det blir utviklet videreutdanningstilbud gjennom studiekatalogen til Utdanningsdirektoratet, avgjøres i samarbeid mellom partene i strategien Kompetanse for kvalitet. Skoler og skoleeiere prioriterer lokalt hvilke tiltak de eventuelt ønsker å iverksette for partnerskapsavtaler innenfor tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Det ligger derfor til rette for at det kan utvikles videreutdanningstilbud om praktiske og estetiske læringsprosesser, og det er skoleeiers ansvar å legge til rette for nødvendig og riktig kompetanseutvikling for sine lærere på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener grunnskolen skal gi en bred grunnopplæring til barn og unge, både for de praktiske talentene og de mer teoretisk anlagte. Grunnskolen skal være en forberedelse for både yrkesfag og studiespesialisering, og gi alle barn rike og varierte mestringsopplevelser. Disse medlemmer mener praktisk-estetiske fag har en verdi i seg selv og må sikres en større plass i alle barns skolehverdag. I teorifag er det også viktig å ta i bruk flere praktiske tilnærmingsmåter for å lære fagstoff. Kompetansebegrepet i alle fag handler om å tilegne seg kunnskap og å trene ferdigheter, og disse medlemmer ønsker at norsk grunnskole skal være i front når det gjelder å utvikle praktisk pedagogikk og didaktikk, også innenfor basisfagene norsk, matematikk og engelsk. Disse medlemmer mener at grunnskolen skal forberede og motivere for alle utdanninger. Det skal være og oppleves som en reell forberedelse for elever som både sikter seg inn mot yrkesfag og studiespesialiserende på videregående skole. Utviklingen av morgendagens fagarbeidere starter i første klasse og skal være en vesentlig del av norsk grunnskole. Skolen må lære elevene å gjøre og gjennomføre, og at det er like viktig som å vite. Elevene må lære å bruke teorien skolen utstyrrer dem med. Slik får de dypere forståelse for teoretisk kunnskap hva de skal med den, som er viktig i alle yrker og utdanninger.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at alle skoler har tilgang til verksted, skaperverksted, sløydsal og tilsvarende læringsarenaer. Disse medlemmer er opptatt av at lærere får mulighet for etter- og videreutdanning også i praktiske og estetiske fag, og at andelen kvalifiserte lærere innen disse fagene økes.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at omfanget og andelen tid til praktiske og estetiske fag i skolen er redusert over mange år. Disse medlemmer mener dette er uheldig og snevrer inn skolens mulighet til å oppfylle bredden i sitt mandat. Disse medlemmer vil understreke at disse fagene er viktige i kraft av den kompetansen de gir, men også fordi fagene gir mulighet til å tilegne seg praktiske ferdigheter og kunnskap, og det stimulerer den kreative siden, som også er en viktig ferdighet som skolen skal ivareta. Mer variasjon og praktiske ferdigheter vil, etter disse medlemmers oppfatning, styrke alle deler av undervisningen. Disse medlemmer ønsker mer tid til praktisk-estetiske fag, men mener timetallet i de enkelte fagene må vurderes i en helhet der også timetallet i de øvrige fagene og muligheten for fleksibilitet vurderes.

Disse medlemmer foreslår følgende forslag som alternativ til forslag nr. 1 i representantforslaget:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av fag- og timefordelingen som åpner for mer tid til praktiske og estetiske fag i grunnskolen.»

Disse medlemmer er enig med forslagsstillerne i behovet for utstyr og fasiliteter for at undervisningen i de praktiske-estetiske fagene skal kunne oppfylle læreplanene, gi elevene varierte arbeidsoppgaver og mulighet til å prøve seg på ulike læringsaktiviteter, uttrykk, teknikker og håndverk som gjør fagene motiverende og stimulerer til kreativitet og utfoldelse. Disse medlemmer er kjent med at det de siste tiårene er bygget skoler uten spesialrom for praktisk-estetiske fag, og at tidligere sløydsaler, verksteder og rom for formgivning og kunsthåndverk er fjernet. Når lærerne ikke har nødvendige fasiliteter, snevres mulighetene inn for hva som kan tilbys i fagene. Disse medlemmer deler forslagsstillernes intensjon, men ser at ordlyden i forslaget også kan virke mot sin hensikt ved å stenge for fleksible løsninger lokalt.

Disse medlemmer foreslår følgende forslag som alternativ til forslag nr. 3 i representantforslaget for å sikre fleksibilitet:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag som sikrer at alle skoler har tilfredsstillende spesialrom og fasiliteter som ivaretar behovene i læreplanene for praktiske og estetiske fag og en variasjon i undervisningen av disse fagene.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at skolen både har et dannelsesopplegg og et utdanningsopplegg, hvor opplæringen skal la elevene få utvikle sine evner og kunne bli den beste versjonen av seg selv. Hver elev er unik, har ulike interesser og talenter, og lærer på forskjellige måter og i forskjellige tempo.

Disse medlemmer deler på denne bakgrunn forslagsstillernes ambisjon om en mer praktisk og variert skoledag, og ser med bekymring på en utvikling som har ført til at mer av opplæringen har gått i teoretisk retning. Disse medlemmer er derfor glade for at arbeidet med fagfornyelsen har sørget for at læreplanene i flere fag har fått en mer utforskende og praktisk dreining.

Disse medlemmer er av den oppfatning at representantforslaget går for langt i retning av å detaljstyre både bygg, undervisning og utdanning. Det kommunale selvstyret, mangfold av tilbud og valgfrihet til foreldre og elever, metodefrihet for lærere og tillit til skole- ne er viktige prinsipper som disse medlemmer heg- ner om.

Disse medlemmer mener det er viktig å tilrette- legge for en mer praktisk og variert skoledag, og tror at et tettere samarbeid med lokalt arbeidsliv vil være et viktig spor å følge, og et nyttig verktøy i lærere og skole- lederes verktøykasse. Disse medlemmer vil påpeke at det mange steder i Norge er gode og kreative samar- beidsformer mellom skolen og lokalt organisasjons- og næringsliv. Gode eksempler må det spres mer kunnskap om, slik at flere skoler og kommuner kan la seg inspire. Disse medlemmer mener at blant annet aktive informasjonstiltak innenfor dagens system er en bedre vei å gå enn detaljstyringen som Sosialistisk Venstrepar- tis forslag innebærer.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for en mer praktisk og variert skolehverdag, gjennom for eksempel flere praktiske valgfag og mer aktiv bruk av lokalt ar- beidsliv som del av undervisningen.»

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for mer in- formasjon og samhandling i Skole-Norge, slik at gode lokale initiativer kan få større utbredelse.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Ven- streparti vil ha en inkluderende fellesskole som skal sikre at alle barn og unge får et godt opplæringstilbud. Dette medlem ønsker en praktisk og variert skole- dag med fysisk aktivitet, der lekser gjøres på skolen. Dybdelæring gir elevene varig kunnskap, og sørger for mer læring. Dette medlem mener at skolen skal ha plass til kreativitet og kultur, og dyrke nysgjerrighet og gleden over å lære og å mestre. En mer praktisk skole krever nye undervisningsformer og nye arbeidsmåter. Dette forutsetter aktive elever, tettere kollegialt lærer- samarbeid og synlige ledere.

Dette medlem er opptatt av at det må settes av nok tid i skolen slik at det blir rom for aktiv læring, mer praktiske fag og øving som alle barn kan få utbytte av. De siste årene har vi sett en økt teoretisering av skolen, der barn måles med standardiserte prøver. Dette med-

lem mener derfor det er avgjørende at skolen må dyrke fram et større mangfold av ferdigheter og verdsette praktisk læring og kunnskap.

Dette medlem mener det er viktig med mer praktisk læring i alle fag. I tillegg ønsker dette med- lem å heve kvaliteten på de praktiske og estetiske fage- ne som musikk, kunst- og håndverk, mat og helse og kroppsøving, som har for liten status i fellesskolen. Det- te gir seg til uttrykk ved at flere skoler mangler lærere med kompetanse innen disse fagene, og at denne kom- petansen heller ikke prioriteres i ansettelsesprosesser og når det tilbys videre- og etterutdanning. Dette medlem ønsker å innføre nasjonal forskrift for å sikre at alle grunnskoler har sløydsal, musikkrom, naturfag- rom, skolekjøkken, gymsal og egnede rom for kunst og håndverk samt tilstrekkelige arealer til å drive praktisk og variert undervisning.

Dette medlem vil styrke samarbeidet mellom skole og SFO. Dette medlem viser til Dokument 8:213 S (2020–2021) om gratis skolefritidsordning (SFO). Gratis SFO skal sikre et fellesskap med lek, fysisk aktivitet, kultur og et variert tilbud til alle barn, uavhen- gig av foreldres inntekt og bakgrunn. Dette medlem ønsker flere hele stillinger for ansatte som jobber i SFO, i tillegg til å styrke samarbeidet mellom skole og SFO fordi dette vil bidra til å styrke kvaliteten i både skole og SFO, i tillegg til å gi bedre arbeidsvilkår for ansatte.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem føl- gende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide det totale time- tallet slik at elevene får én time mer i kunst og håndverk per uke i 1. til 4. trinn, for å gi elevene mulighet til å ut- vikle praktiske ferdigheter og bruke ulike redskaper.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en nasjonal for- skrift for å sikre at alle grunnskoler har sløydsal, musikk- rom, naturfagrom, skolekjøkken, gymsal og egnede rom for kunst og håndverk samt tilstrekkelige arealer til å dri- ve praktisk og variert undervisning.»

«Stortinget ber regjeringen sikre nok penger til de- lingstimer i de praktiske og estetiske fagene, slik at lære- ren har forutsetninger for å kunne følge opp hver enkelt elev.»

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at lære- re som skal undervise i valgfaget arbeidslivsfag, må ha kompetanse i og egen erfaring med yrkesfaglige proses- ser og yrkesdidaktiske erfaringer.»

Komiteens medlemmer fra Arbeider- partiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven- streparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som en obligatorisk del av den femårige grunnskolelærerutdanningen.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en rentekompensasjonsordning som skal stimulere kommunene og fylkeskommunene til å rehabilitere og investere i sløyd-saler, gymsaler, rom for kunst og håndverk, skolekjøkken, musikkrom og svømmehaller.»

«Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som et videreutdanningstilbud.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med utdanningssektoren vurdere formaliserte samarbeid mellom ungdomsskoler og studenter som skal bli yrkesfaglærere.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et pilotprosjekt med formalisert samarbeid mellom ansatte i grunnskolen og videregående skole for å styrke den yrkesfaglige tilnærmingen i fagene i grunnskolen. Prosjektet skal se på om dette kan bidra til å gjøre undervisningen mer praktisk og variert. Stortinget ber regjeringen innføre ordninger for belønning av kommuner og fylkeskommuner som deltar, og i tillegg gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet.»

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at GLU-utdanningen inkluderer undervisning i praktiske og estetiske fag. Lærerne må gis kompetanse til å ta i bruk praktiske og estetiske læringsprosesser.»

«Stortinget ber regjeringen fremme en plan for hvordan faget utdanningsvalg kan gjøres mer engasjerende og meningsfullt for flere elever.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sørge for nok penger til kartlegging av kompetanse, rom, utstyr og organisering av de praktiske og estetiske fagene i grunnskolen.»

«Stortinget ber regjeringen sikre bedre tilrettelegging for kombinerte lærerstillinger mellom grunnskole, kulturskole og videregående skole.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti vil vise til at lærere som underviser i praktiske og estetiske fag, har samme mulighet til å søke om videreutdanning som lærere i andre fag. I videreutdanningssatsingen Kompetanse for kvalitet er 30 mill. kroner øremerket søknader til videreutdanning i praktiske og estetiske fag, den eneste øre-

merkingen i denne satsingen. Det er også verdt å merke seg at nå er rammeplanen for den nye masterutdanningen i praktiske og estetiske fag fastsatt, en utdanning som vil bidra til flere kvalifiserte lærere i disse fagene i skolen. Å løfte denne utdanningen til masternivå er et viktig grep også for øke status og kvalitet for de praktiske og estetiske fagene.

Arbeidslivsfag

Komiteen viser til forslag 12 i dette representantforslaget, om arbeidslivsfag som valgfag. Komiteen har valgt å se dette forslaget i sammenheng med Dokument 8:191 S (2020–2021) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Jan Bøhler, Heidi Greni, Bengt Fasteraune og Åslaug Sem-Jacobsen om arbeidslivsfag og en mer praktisk innrettet ungdomsskole for økt rekruttering til yrkesfag. Komiteen viser til merknader i Innst. 412 S (2020–2021).

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som en obligatorisk del av den femårige grunnskolelærerutdanningen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innføre en rentekompensasjonsordning som skal stimulere kommunene og fylkeskommunene til å rehabilitere og investere i sløyd-saler, gymsaler, rom for kunst og håndverk, skolekjøkken, musikkrom og svømmehaller.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som et videreutdanningstilbud.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med utdanningssektoren vurdere formaliserte samarbeid mellom ungdomsskoler og studenter som skal bli yrkesfaglærere.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et pilotprosjekt med formalisert samarbeid mellom ansatte i grunnskolen og videregående skole for å styrke den yrkesfaglige tilnærmingen i fagene i grunnskolen. Prosjektet skal se på om dette kan bidra til å gjøre undervisningen mer praktisk og variert. Stortinget ber regjeringen innføre ordninger for belønning av kommuner og fylkeskommuner som deltar, og i tillegg gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at GLU-utdanningen inkluderer undervisning i praktiske og estetiske fag. Lærerne må gis kompetanse til å ta i bruk praktiske og estetiske læringsprosesser.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme en plan for hvordan faget utdanningsvalg kan gjøres mer engasjerende og meningsfullt for flere elever.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sørge for nok penger til kartlegging av kompetanse, rom, utstyr og organisering av de praktiske og estetiske fagene i grunnskolen.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sikre bedre tilrettelegging for kombinerte lærerstillinger mellom grunnskole, kulturskole og videregående skole.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 10*

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for en mer praktisk og variert skolehverdag, gjennom for eksempel flere praktiske valgfag og mer aktiv bruk av lokalt arbeidsliv som del av undervisningen.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for mer informasjon og samhandling i Skole-Norge, slik at gode lokale initiativer kan få større utbredelse.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av fag- og timefordelingen som åpner for mer tid til praktiske og estetiske fag i grunnskolen.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag som sikrer at alle skoler har tilfredsstillende spesialrom og fasiliteter som ivaretar behovene i læreplanene

for praktiske og estetiske fag og en variasjon i undervisningen av disse fagene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 14*

Stortinget ber regjeringen utvide det totale timetallet slik at elevene får én time mer i kunst og håndverk per uke i 1. til 4. trinn, for å gi elevene mulighet til å utvikle praktiske ferdigheter og bruke ulike redskaper.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen innføre en nasjonal forskrift for å sikre at alle grunnskoler har sløydsal, musikkrom, naturfagrom, skolekjøkken, gymsal og egnede rom for kunst og håndverk samt tilstrekkelige arealer til å drive praktisk og variert undervisning.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sikre nok penger til delingstimer i de praktiske og estetiske fagene, slik at læreren har forutsetninger for å kunne følge opp hver enkelt elev.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen innføre krav om at lærere som skal undervise i valgfaget arbeidslivsfag, må ha kompetanse i og egen erfaring med yrkesfaglige prosesser og yrkesdidaktiske erfaringer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:263 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Fagerås, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson, Eirik Faret Sakariassen og Petter Eide om en mer praktisk og variert skoledag – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 11. mai 2021

Roy Steffensen
leder

Jorodd Asphjell
ordfører

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/2295-

21. april 2021

Representantforslag 263 S (2020-2021) om en mer praktisk og variert skoledag

Fagfornyelsen legger til rette for mer praktisk og variert undervisning – i alle fag

Skolen har både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. Opplæringen skal danne hele mennesket og gi hver og en mulighet til å utvikle sine evner. Dette sammensatte oppdraget kommer tydelig fram både av opplæringslovens formålsparagraf (§ 1-1) og læreplanverkets Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen. Den samlede opplæringen og fagenes sammensetning skal bidra til at elevene får kunnskap om og innsikt i natur og miljø, språk og historie, samfunn og arbeidsliv, kunst og kultur, og religion og livssyn. Alle fagenes kompetanseområder og praksisen i hele opplæringen bidrar samlet sett til elevenes danning og utdanning. Elevene dannes og utdannes gjennom å få opplevelser, praktiske utfordringer og et bredt spekter av aktiviteter i undervisningen og skolehverdagen.

Undersøkelser har vist at det er en generell oppfatning at innføringen av Kunnskapsløftet i 2006 har bidratt til at grunnleggende ferdigheter og språk- og realfag har fått større oppmerksomhet, og mange har gitt uttrykk for at opplæringen i de praktiske og estetiske fagene er blitt mer teoretisk. Ett av målene med fagfornyelsen har vært at de nye læreplanene skal bidra til at elevene i grunnskolen får kunnskaper, ferdigheter og erfaring med innhold og arbeidsformer som avspeiler de mange retningene og mulighetene i videregående opplæring. Derfor har de nye læreplanene i flere fag fått en utforskende og praktisk dreining.

Praktiske og estetiske fag er en samlebetegnelse for skolefagene musikk, kunst og håndverk, kroppsøving og mat og helse. Dette er fag som har en særlig praktisk karakter, men også disse fagene har forankring i ulike akademiske disipliner. Praktiske og estetiske arbeidsmetoder bidrar til variasjon og dybdelæring i alle de ulike fagene. I det nye

læreplanverket har læreplanene i flere fag fått en mer praktisk innretning og de legger bedre til rette for en utforskende praksis. I strategien *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning* fra august 2019 løfter regjeringen særlig fram de praktiske og estetiske fagene og fagområdenes muligheter og egenverdi og understreker videre betydningen av estetiske læringsprosesser og praktiske arbeidsformer i alle fag.

Kommentarer til de konkrete forslagene

Representantenes forslag består av tretten ulike punkter. Jeg vil kommentere disse hver for seg.

1. Stortinget ber regjeringen utvide det totale timetallet slik at elevene får en time mer i kunst og håndverk per uke i 1. til 4. trinn, for å gi elevene mulighet til å utvikle praktiske ferdigheter og bruke ulike redskaper.

I grunnskolen utgjør de praktiske og estetiske fagene musikk, kunst og håndverk, mat og helse og kroppsøving samlet ca. en fjerdedel av grunnskolens samlede timetall. Et forslag om å gi elevene flere timer i kunst og håndverk må vurdere om man skal ta tid fra andre fag eller om skoledagen skal utvides. Dette må ses i sammenheng med det samlede timetallet på disse trinnene og debatten om de yngste elevenes særlige behov for en skolehverdag som også gir rom for lek og hvile.

Utvidelse av timetallet med én uketime i grunnskolen er kostnadsberegnet til 242 mill. kroner. Forslaget gir et anslått behov for om lag 250 flere lærerårsverk. En utvidelse av skoledagen på 1.-4. trinn vil trolig medføre en reduksjon i tiden barna er i SFO. En utvidelse av skoledagen kan også medføre færre elever med heltidsplass i SFO og flere med halvtidsplass, noe som igjen vil kunne gi kommunen reduserte inntekter.

Grunnet den korte tidsfristen, har det ikke vært mulig å ta hensyn til disse mulige effektene i kostnadsanslaget. Det vil dermed være behov for nye beregninger dersom et slikt tiltak skal gjennomføres. Siden forslaget har store budsjettmessige konsekvenser, er det også nødvendig at forslaget behandles gjennom de ordinære budsjettprosessene.

2. Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som en obligatorisk del av den femårige grunnskolelærerutdanningen.

Norsk lærerutdanning er regulert i overordnede rammeplaner som har status som forskrifter fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Rammeplanene gir rammer for hva alle lærerkandidater må kunne når de er uteksaminert. Universiteter og høyskoler utarbeider i fellesskap gjennom Universitets- og høyskolerådet (UHR), nasjonale retningslinjer, som blant annet angir innholdet i fagene i utdanningen. Opplæringsloven og læreplanverket for grunnopplæringen er også førende for hvordan universiteter og høyskoler bestemmer innholdet i lærerutdanning. Institusjonene utformer selv, innenfor sin lovfestede, faglige autonomi, studieplaner og planer for fag- og emner i utdanningene. Kunnskapsdepartementet styrer ikke innholdet i utdanningene på detaljnivå, og heller ikke

hvilke læringsmetoder kandidatene får innføring i.

Lærernes profesjonelle ansvar for å velge undervisningsmetoder tilsier også at lærerutdanningen ikke kan gi detaljerte føringer for hvordan en lærer skal undervise. Mastergrad skal kvalifisere for kunnskapsbasert yrkesutøvelse og for at kandidatene på grunnlag av forskning, selv skal være i stand til å velge den metoden som er best egnet i en bestemt undervisningssituasjon.

Det viktig at studentene gjennom utdanningen får kjennskap til ulike arbeidsmåter. I rammeplanene for grunnskolelærerutdanningene står det blant annet at alle kandidater skal kunne bruke varierte undervisningsmetoder. Det står også at kandidatene skal være i stand til å tilpasse undervisningen til elevenes forutsetninger og behov. Kandidatene skal videre kunne skape inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer, som bidrar til gode faglige, sosiale og estetiske læringsprosesser.

At rammeplanene er overordnede, innebærer at det er nøye utvalgt hvilke forhold som omtales der. Det knytter seg sterke føringer fra departementet om at alle studenter skal prøves i temaer som er nevnt i rammeplanen. Når rammeplanen sier at kandidater skal kunne bruke varierte undervisningsmetoder, må det kunne legges til grunn at det også omfatter det representantene kaller "aktive læringsmetoder". Det er imidlertid ikke opp til departementet å bestemme hvordan universiteter og høyskoler i samarbeid med praksisfeltet legger til rette for, og vurderer dette.

3. Stortinget ber regjeringen innføre nasjonal forskrift for å sikre at alle grunnskoler har sløydsal, musikkrom, naturfagrom, skolekjøkken, gymsal og egnede rom for kunst og håndverk samt tilstrekkelige arealer til å drive praktisk og variert undervisning.

Dagens opplæringslov krever at alle skoler skal ha hensiktsmessige skoleanlegg og nødvendig utstyr, inventar og læremidler, jf. §§ 9-3 og 9-5. Opplæringsloven er under revisjon som en oppfølging av NOU 2019: 23 *Ny opplæringslov*. Hvordan skoleanlegg, utstyr med videre skal reguleres vil være tema i departementets lovforslag som skal sendes på i sommer.

Det er et sentralt prinsipp i styringen av kommuner at staten skal være tilbakeholden med detaljregulering. I grunnopplæringen kommer dette til uttrykk ved at loven styrer mål og standarder. Prinsippet hviler på respekt for det kommunale selvstyret og forvisningen om at det er lokalt man best kan finne fram til de beste og mest effektive løsningene. Det kommunale selvstyret bør ikke begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål. I stedet for å vedta lover eller forskrifter med detaljerte krav om bestemte rom eller saler bør reguleringen innrettes mot å nå sentrale mål i grunnopplæringen, som læring, danning og et trygt og godt skolemiljø.

4. Stortinget ber regjeringen innføre en rentekompensasjonsordning som skal stimulere kommunene og fylkeskommunene til å rehabilitere og investere i sløydsaler, gymsaler, rom for kunst og håndverk, skolekjøkken, musikkrom og svømmehaller.

En rentekompensasjonsordning som skal stimulere til investeringer i skolebygninger og svømmehaller vil, noe avhengig av innretning, medføre forpliktelser for staten flere år fram i tid. Budsjetteffekter i det enkelte budsjettåret avhenger av rentenivået. Med dagens rentenivå vil utgiftene til en rentekompensasjonsordning være svært lave eller lik null, og følgelig vil det heller ikke være noen stimulerings effekt av en slik ordning. Om rentenivået øker i fremtiden vil derimot statens utgifter til ordningen kunne bli betydelig.

Siden forslaget vil kunne ha store budsjettmessige virkninger er det nødvendig å behandle det gjennom ordinære budsjettprosesser. Det bør også gjøres en nærmere vurdering i samarbeid med partene i sektoren av hvordan en rentekompensasjonsordning bør innrettes.

5. Stortinget ber regjeringen innføre aktive læringsmetoder som et videreutdanningstilbud.

Et av regjeringens viktigste bidrag for å gjøre opplæringen enda bedre, er den store satsingen på videreutdanning. Siden 2014 har vi gitt rundt 40 000 tilbud om videreutdanning gjennom Kompetanse for kvalitet. I år har vi satt av 1,6 milliarder kroner til videreutdanning. Dette gir om lag 6000 videreutdanningsplasser.

Hvilke fag og fagområder det blir utviklet videreutdanningstilbud igjennom studiekatalogen til Utdanningsdirektoratet, avgjøres i samarbeid mellom partene i strategien for Kompetanse for kvalitet; arbeidstakerorganisasjoner, KS, lærerutdanningene og nasjonale myndigheter. Videreutdanningstilbud i studiekatalogen er rettet mot lærere og bidrar til at de utvikler sin faglige og didaktiske kompetanse i tråd med relevant forskning og gjeldende læreplanverk. Lærere har også mulighet til å søke om plass på ordinære videreutdanninger ved høyskoler og universitet med de samme betingelsene innen Kompetanse for kvalitet.

Partene i Kompetanse for kvalitet har blitt enige om prioriteringer i søknadsbehandlingen til videreutdanning. Søknader i matematikk, engelsk, norsk, samisk og norsk tegnspråk skal prioriteres først, slik at skoleeiere skal kunne oppfylle kompetansekravet for å undervise i disse fagene innen 2025. Videre er 30 mill. kroner øremerket til videreutdanningsplasser i praktiske og estetiske fag, og alle søknader fra tidligere Finnmark fylke og fra kommuner i oppfølgingsordningen blir prioritert.

Det er skoleeier som er ansvarlig for at ansatte i deres skoler har den riktige og nødvendige kompetansen. Det er derfor de som prioriterer og godkjenner læreres søknader til videreutdanning. Gjennom partnerskapsavtaler om lærerutdanning og lokal kompetanseutvikling legges det også til rette for dialog og samhandling mellom skoleeiere og UH-institusjoner som gir muligheter for å identifisere kompetansebehov og aktuelle etter- og videreutdanningstilbud. Skoler og skoleeiere prioriterer lokalt hvilke tiltak de ønsker å iverksette i partnerskap med universitet og høyskoler innenfor tilskuddsordningen for lokal

kompetanseutvikling.

Parallelt med fagfornyelsen er det også utviklet nettbaserte kompetansepakker for å støtte skoleledere og lærere i det lokale arbeidet med å ta i bruk det nye læreplanverket. Kompetansepakkene retter seg mot konkrete fag, men også mer generelle eller tverrfaglige emner. Det utvikles stadig nye pakker basert på tilbakemeldinger og behov. Kompetansepakkene er åpent tilgjengelig for alle og det er ingen begrensinger på antall deltakere.

I tillegg utvikles det flere fagspesifikke støtteressurser, blant annet rettet mot læreplanforståelse og vurderingspraksis. Det er også utviklet en egen ressurside om fysisk aktivitet og estetiske uttrykksformer i skolen og mange ulike demonstrasjonsvideoer som er tilgjengelige på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Regjeringen mener at det gjennom Kompetanse for kvalitet ligger til rette for at det utvikles videreutdanningstilbud om praktiske og estetiske læringsprosesser, og at dette allerede eksisterer, om enn ikke som egne videreutdanningstilbud.

6. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med utdanningssektoren vurdere formaliserte samarbeid mellom ungdomsskoler og studenter som skal bli yrkesfaglærere.

Gjennom strategien Lærerutdanning 2025 har regjeringen som målsetting å etablere nasjonale rammer for partnerskap mellom lærerutdanningsinstitusjoner og barnehage- og skoleeiere om lærerutdanningsbarnehager og lærerutdanningsskoler for å styrke praksisopplæringen og FoU-basert profesjonsutvikling.

Strategien legger vekt på at kvaliteten i lærerutdanningene ikke bare avhenger av innsatsen fra lærerutdanningsinstitusjonene, men også av at de barnehagene og skolene der studentene har praksis underveis i studiet og senere skal jobbe, tar ansvar for å bidra til god kvalitet. Gjennom et stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, barnehagesektoren og skolesektoren er det en målsetting å bygge strukturer og arenaer for langsiktig samarbeid på alle nivåer. Innovasjoner og resultater fra partnerskapsprosjektene skal komme lærerutdanningenes samarbeid med praksisfeltet generelt til gode. Årlig går det 65,8 mill. til partnerskapssamarbeidet i lærerutdanningene, inkludert yrkesfaglærerutdanningene.

Departementet har også i oppfølging av strategien gitt Faglig råd for lærerutdanning i oppdrag å utrede og utvikle nasjonale rammer for partnerskap mellom lærerutdanningene, barnehager og skoler. Rådet la fram sine anbefalinger i rapporten *Partnerskap for kvalitet i lærerutdanningene - Anbefalinger fra Faglig råd for lærerutdanning 2025* som ble lagt fram høsten 2020. Gjennom partnerskapene mellom lærerutdanningsinstitusjonene og skolesektoren vil også et samarbeid mellom ungdomsskoler og yrkesfaglærerstudenter være aktuelle tema, og en naturlig dialogarena for å fremme et slikt samarbeid.

Regjeringen vil derfor arbeide med disse problemstillingene i det videre arbeidet med nasjonale rammer for partnerskap mellom lærerutdanningene, barnehager og skoler. Regjeringen vil imidlertid understreke at det viktigste for yrkesfaglærerstuderenter er at de blir godt forberedt til undervisning i videregående. Eventuelle samarbeid med ungdomsskoler må derfor ikke gå på bekostning av studentenes praksis i VGO.

7. Stortinget ber regjeringen sikre nok penger til delingstimer i de praktiske og estetiske fagene slik at læreren har forutsetninger for å kunne følge opp hver enkelt elev.

Siden 2015 har regjeringen bevilget betydelige midler til flere lærere i grunnskolen. Høsten 2018 ble det innført en norm for lærertetthet på skolenivå.

Det første skoleåret skulle det være maksimalt 16 elever per lærer på 1.-4. trinn, og 21 på 5.-10. trinn i ordinær undervisning. Fra høsten 2019 ble normen skjerpet, og det skal nå være maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn. Innføringen av lærenormen har ført til en vesentlig bedring i lærertettheten i norske skoler. På landsbasis er det nå 13,8 elever per lærer på 1.-4. trinn, mot 16,2 elever per lærer i 2014. På 5.-7. er det i snitt 16,6 elever per lærer, som er en bedring fra 16,8 elever per lærer i 2014. På 8.-10. trinn er det i snitt snittet 17,8 elever per lærer, en forbedring fra 18,1 elever per lærer i 2014. Totalt er det kommet 3 409 flere årsverk til undervisning i offentlige grunnskoler siden skoleåret 2014–15.

Bedringen i lærertettheten har gitt norske skoler bedre forutsetninger til å organisere undervisningen mindre grupper, særlig på de laveste skoletrinnene. Dersom det skal bevilges ytterligere midler for å øke lærertettheten utover det den nåværende bevilgning tillater, må forslaget behandles gjennom de ordinære budsjettprosessene.

8. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sørge for nok penger til kartlegging av kompetanse, rom, utstyr og organisering av de praktiske og estetiske fagene i grunnskolen.

Statistisk sentralbyrå gjennomførte en kartlegging av læreres grunnskolekompetanse i 2019. Den viser at rundt halvparten av lærerne som underviser i praktiske og estetiske fag i grunnskolen, hadde formell kompetanse i faget. Andelen lærere med formell kompetanse øker med trinnene, og eldre lærere har i større grad formell kompetanse i de praktiske og estetiske fagene enn yngre lærere. Det fremkommer også av undersøkelsen at lærere med høy formell kompetanse underviser i langt flere timer enn lærere som mangler formell kompetanse. Dette betyr at elevene møter lærere med formell kompetanse i større grad enn hva andelen lærere skulle tilsi. For å kunne følge utviklingen planlegger vi for en tilsvarende kartlegging av læreres kompetanse i fagene de underviser i.

Dersom det skal iverksettes større kartlegginger, må de budsjettmessige konsekvensene vurderes og forslaget bør behandles gjennom de ordinære budsjettprosessene.

9. Stortinget ber regjeringen sikre bedre tilrettelegging for kombinerte lærerstillinger mellom grunnskole, kulturskole og videregående skole.

Bedre utnyttelse av kompetansen i kulturskolen inn i barnehage, skole og SFO er et sentralt tema i kapitlet om kulturskolen i Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*.

Det er kommunen som har ansvaret for å sikre at personale i kulturskolen, barnehagen, skolen og SFO har den kompetansen som trengs. Fylkeskommunen har ansvar for videregående opplæring. Regjeringens strategi *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning* beskriver utfordringer med at mange lærere i kulturskolen har mindre stillingsandeler, og at det ligger et uutnyttet potensial i å tilby delte og kombinerte stillinger mellom kulturskolen og barnehagen, skolen og SFO.

Mange kulturskolelærere har høy kunstfaglig kompetanse. Samtidig har grunnskolen utfordringen med at rundt halvparten av lærerne som underviser i de praktiske og estetiske fagene, mangler formell kompetanse i fagene. Ifølge rapporten *Kultur+skole=sant* fra 2019 mente omtrent halvparten av de spurte kulturskolelærerne at det er for mange deltidsstillinger i kulturskolen. Gjennom å se mer helhetlig på ansettelse i kommunen kan kommunen bidra til at det blir enklere å tilby aktuelle kulturskolelærere større stillinger. For mange kulturskolelærere er det mer attraktivt med en større stilling. Kulturskolelærere kan på sin side bidra med høy formell kunst- og kulturfaglig kompetanse i skolen. Her er det muligheter for kommunen til å bedre utnytte kompetansen kulturskolelærerne har.

Forskriften til opplæringsloven krever at den som skal tilsettes i undervisningsstilling i skolen, må ha fullført lærerutdanning rettet mot det aktuelle trinnet. Kulturskolelærere som ikke har lærerutdanning, er ikke kvalifiserte for å bli ansatt i skolen, og kan dermed ikke bli ansatt i kombinerte undervisningsstillinger. Lærere med praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) eller treårig faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag har relevant kompetanse for kombinerte stillinger mellom kulturskolen og skolen. Det samme gjelder lærere med relevante fag i grunnskolelærerutdanning eller som tar den nye femårige lærerutdanningen i praktiske og estetiske fag. PPU kvalifiserer ikke for å undervise på 1.-4. trinn.

I framtidens kulturskole vil det fremdeles være behov for lærere med kunstfaglig spisskompetanse. Det vil i tillegg være behov for kulturskolelærere som kan undervise i flere fag i kulturskolen, og det er behov for flere kulturskolelærere som har kompetanse til å undervise i større grupper, og som kan ta seg av en mer sammensatt elevgruppe. Lærerutdanning gir kompetanse i å lede en sammensatt elevgruppe og vil dessuten gi et godt utgangspunkt for å samarbeide med barnehage, skole og SFO og for å ha delte og kombinerte stillinger i skolen.

I Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*, oppfordrer regjeringen kommunen til, som eier av grunnskolene og kulturskolene, å arbeide for å se ansettelse i grunnskolen, SFO og kulturskolen i sammenheng. Kommunene bør, der det er mulig, utnytte eksisterende kompetanse fra kulturskolen i barnehagen,

grunnskolen og SFO. Det er også naturlig å samarbeide med fylkeskommunen og bruke kompetanse fra kulturskolen inn i videregående opplæring.

Kombinerte stillinger kan være viktig i en del kommuner for å sikre lærerkompetanse i praktiske og estetiske fag i skolen. For at kommunen skal lykkes med en slik ordning, må det være et godt samarbeid mellom kulturskolen og grunnskolen, blant annet om hvordan de utformer slike stillinger. Lærere i kombinerte stillinger må være ansatte og være en del av skolehverdagen i både grunnskolen og kulturskolen. Læreren må være en del av lærerkollegiet og det faglige og tverrfaglige samarbeidet om undervisningen i grunnskolen. Å kunne lykkes med dette forutsetter at kulturskolen ikke bare bidrar med enkelttimer i grunnskolen, men at kommunen jobber langsiktig og helhetlig for å styrke kompetansen hos lærerne.

Å kunne benytte kulturskolelærerne i skolen kan løfte de praktiske og estetiske fagene der skoler i dag mangler lærere med formell kompetanse. Regjeringen legger til grunn at skoleeiere ved nytilsettinger i kulturskolen vurderer å spørre etter PPU eller annen lærerutdanning. Det er dessuten en politisk ambisjon at flest mulig kulturskoleansatte får muligheten til å ta PPU.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at kulturskoleansatte som er kvalifiserte for å ta PPU, kan få ta det. Regjeringen vil stimulere til dette ved å inkludere kulturskolelærere i stipendordningen for PPU. Regjeringa varsler derfor i meldingen at den ønsker å utvide målgruppen for rekrutteringsstipendet slik at kulturskolelærere også kan søke om dette stipendet. Dette åpner for at flere kulturskolelærere kan ha kombinerte eller delte stillinger i skolen. I meldingen varsler regjeringen også at den vil vurdere tiltak for å gjøre det enklere for personer med formell kompetanse i praktiske og estetiske fag, for eksempel lærere i kulturskolen, å kvalifisere seg for å undervise på 1.-4. trinn.

10. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et pilotprosjekt med formalisert samarbeid mellom ansatte i grunnskolen og videregående skole for å styrke den yrkesfaglige tilnærmingen i fagene i grunnskolen. Prosjektet skal se på om dette kan bidra til å gjøre undervisningen mer praktisk og variert. Stortinget ber regjeringen innføre ordninger for belønning av kommuner og fylkeskommuner som deltar, og i tillegg gjennomføre en følgeevaluering av pilotprosjektet.

Regjeringen er opptatt av å følge opp hvordan vi ivaretar intensjonene i fagfornyelsen, blant annet om en mer praktisk og variert skoledag. I evalueringen av fagfornyelsen har vi derfor vært opptatt av å se på dette.

I prosjekt 3 av evalueringen vil UiO blant annet se på hvordan fagfornyelsen realiseres gjennom planlegging og gjennomføring av undervisning i spesifikke fag, med vekt på utforskende kompetanse, digital kompetanse og folkehelse og livsmestring. I tillegg skal forskerne undersøke hvordan disse områdene bidrar til profesjonsutvikling blant lærere, og hvordan de bidrar til økt mestring, motivasjon og trivsel blant elevene.

I prosjekt 4 skal USN særlig studere barnetrinnet og hvilke praksisendringer de finner der når det gjelder mer utforskende kompetanse og læring i samfunnsfag, matematikk og engelsk, praktisk dreining i musikk og styrket digital kompetanse i samfunnsfag og matematikk.

Gjennom tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling for barnehage og grunnsopplæring og for fag- og yrkesopplæringen legges det også til rette for dialog mellom skoleeiere og kompetansemiljøer som gir muligheter for å identifisere kompetansebehov og aktuelle tiltak. Kompetansetiltak for å styrke den yrkesfaglige tilnærmingen i grunnskole vil kunne være et aktuelt tema for lokal kompetanseutvikling innenfor disse ordningene, basert på skoler og skoleeieres prioriteringer i partnerskap med aktuelle fagmiljøer.

Gjennom faget utdanningsvalg er det mange skoler som lar ungdomsskoleelevene hospitere på ulike utdanningsprogrammer i VGO. I slike ordninger foregår det ofte mye samarbeid mellom lærerne i de ulike skoleslagene. I stedet for å satse på et pilotprosjekt som ser utelukkende på dette, kan det være en mulighet å bygge videre på slike allerede eksisterende samarbeidsarenaer.

11. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at GLU-utdanningen inkluderer undervisning i praktiske og estetiske fag. Lærerne må gis kompetanse til å ta i bruk praktiske og estetiske læringsprosesser.

Som nevnt tidligere, er det knyttet forventninger om at kandidater fra lærerutdanningene skal ha kompetanse om alle temaer som er omtalt i rammeplanene. I GLU-rammeplanene er ferdigheter til å skape inkluderende og helsefremmende læringsmiljøer som bidrar til gode faglige, sosiale og estetiske læringsprosesser et læringsutbytte for alle kandidater. Dette er allerede en sterk føring som møter det behovet representantene peker på.

I 2020 innhentet regjeringen en rapport om hvordan lærerutdanningsinstitusjonene arbeider med dette. Rapporten skal være et verktøy for institusjonene i arbeidet med å legge til rette for at alle studenter når dette læringsutbyttet. Universitets- og høyskolerådets (UHRs) nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningene omtaler estetiske læringsprosesser slik: *Studenten må oppøve kreativitet, evne til å skape, samhandle, reflektere og kommunisere, ved hjelp av estetiske virkemidler og verktøy. Studenten skal kunne legge til rette for kreativ læring gjennom ulike estetiske uttrykk, formidling og framføringer som er med på å utvikle selvtillit og identitet hos elevene.*

Alle grunnskolelærerstudenter kan i dag velge praktiske og estetiske fag i et omfang fra 30 til 180 studiepoeng, som del av utdanningene. Færre obligatoriske fag i grunnskolelærerutdanningene, og større faglig fordypning, er en bevisst politikk med bred støtte i Stortinget. Overgangen fra den brede allmennlærerutdanningen til de differensierte grunnskolelærerutdanningene var fundert på evalueringer og norsk og internasjonal forskning, og er et helhetlig grep som skal bidra til at elevene lærer mer.

I grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7 (GLU 1–7) er det to obligatoriske fag, norsk og matematikk, i tillegg til pedagogikk og elevkunnskap (PEL). Studentene vil ha tre til fire undervisningsfag totalt. I GLU 5–10 er det bare PEL som er obligatorisk, og studentene

velger to til tre undervisningsfag.

Å pålegge alle studentene å ta et praktisk eller estetisk fag, vil låse valgmulighetene deres, og kan gå på bekostning av andre viktige fag, som språkfag, naturfag og samfunnsfag. I årsplanen for UHRs fagstrategiske enhet for lærerutdanning er *erfaringsdeling og tiltak for rekruttering av lærere med kompetanse i praktiske og estetiske fag* et nytt mål i 2021. I 2020 fastsatte regjeringen også rammeplan for en flerfaglig, femårig lærerutdanning i praktiske og estetiske fag. Denne gir lærere med masterkompetanse i praktiske og estetiske fag, som kan ha undervisningskompetanse i inntil tre praktiske og/eller estetiske fag.

Vi mener at det allerede ligger til rette for at alle lærerkandidater får innsikt i hvordan praktiske og estetiske læringsprosesser kan brukes i alle fag og at det vil være en uheldig detaljstyring å regulere dette ytterligere.

12. Stortinget ber regjeringen innføre krav om at lærere som skal undervise i valgfaget arbeidslivsfag, må ha kompetanse og egen erfaring med yrkesfaglige prosesser og yrkesdidaktiske erfaringer.

Innen 2025 skal alle lærere som underviser i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, matematikk eller engelsk tilfredsstillende gjeldende kompetansekrav for å undervise i disse fagene. For dette formålet er det iverksatt en formidabel satsing på videreutdanning for lærere. Dette koster også store ressurser i kommunene. Ikke minst er det krevende å ha mange lærere ute i videreutdanning samtidig som elevene skal ha forsvarlig undervisning. I denne situasjonen er det ikke aktuelt å innføre kompetansekrav i flere fag. Et slikt krav som representantene her foreslår, vil potensielt medføre et særskilt videreutdanningsbehov. Det er i tillegg en nødvendig nasjonal detaljregulering som også skiller seg fra gjeldende kompetansekrav i andre fag når det gjelder både form og innhold. Jeg er usikker på i hvilken grad et slikt formulert krav ville bidra til å tydeliggjøre hva slags kompetanse som faktisk skulle kreves.

Det er arbeidsgivers ansvar å sørge for at lærere som skal undervise i arbeidslivsfaget, dersom skolen skal tilby faget, har faglige forutsetninger og tilstrekkelig relevant kompetanse og erfaring til å undervise i faget. Mange lærere har allerede relevant kompetanse, og arbeidsgiver kan også gi dem muligheter for kompetanseutvikling gjennom Kompetanse for kvalitet. Her vil jeg også peke på at den femårige lærerutdanningen er en omfattende utdanning som gir lærere både bredde- og dybdekompetanse, og læringsutbyttebeskrivelsene angir en kompetanse som tilsier at lærere generelt skal være godt kvalifisert for å undervise iblant annet arbeidslivsfaget i skolen. Blant annet skal læreren kunne bidra i innovasjonsprosesser knyttet til skolens virksomhet og legge til rette for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen.

Basert på dette mener jeg at det er mer hensiktsmessig å videreføre den nasjonale støtten til kompetanse- og utviklingstiltak fremfor å innføre et detaljert kompetansekrav for å undervise i valgfaget arbeidslivsfag.

13. Stortinget ber regjeringen fremme en plan for hvordan faget utdanningsvalg kan gjøres mer engasjerende og meningsfullt for flere elever.

Fagfornyelsen ble innført for 1.-9. trinn dette skoleåret, og den innføres for 10. trinn neste skoleår. Dette gjelder også ny læreplan i faget utdanningsvalg. Vi har et mål om at opplæringen i alle fag skal være engasjerende og meningsfylte for elevene, og jeg mener det nå er grunn til å la skolen bli kjent med og ta de nye læreplanene i bruk før vi vurderer hvordan opplæringen i fagene fungerer og eventuelt bør gjøres bedre. I den forbindelse vil jeg peke på at det er igangsatt en evaluering av fagfornyelsen som i utgangspunktet strekker seg over fem år.

Evalueringen ledes av et uavhengig programstyre og består av flere forskningsprosjekter fra ulike forskningsmiljø. Evalueringen av fagfornyelsen skal gi kunnskap om hvorvidt læreplanverket fornyes i tråd med målene med fagfornyelsen, om hvorvidt strategiene for utvikling og implementering bidrar til å nå målene med fornyelsen og den skal vurdere virkningene av fagfornyelsen. Evalueringen skal både kunne brukes til å justere fagfornyelsen underveis, og som grunnlag for fremtidig politikkutforming.

Med hilsen

Guri Melby

